

**ADELE FABER,
ELAINE MAZLISH, LISA NYBERG,
ROSALYN ANSTINE TEMPLE**

COMUNICAREA EFICIENTĂ CU COPIII

acasă și la școală

Cuprins

<i>Mulțumiri</i>	7
<i>Cum s-a născut ideea de a scrie această carte</i>	9
<i>Cine este „eu“?</i>	15
1. Cum să procedezi atunci când sentimentele împiedică procesul de învățare	17
2. Șapte metode de a-i atrage pe copii să coopereze	54
3. Capcanele pedepsirii: alternative care duc la autodisciplină	91
4. Să rezolvăm problemele împreună: șase măsuri care stimulează creativitatea și implicarea copiilor	121
5. Laude care nu umilesc, critici care nu jignesc	158
6. Cum să eliberezi un copil care s-a închistat într-un rol	188
7. Parteneriatul părinte–profesor	222
8. Talismanul	256

1

CUM SĂ PROCEDEZI ATUNCI CÂND SENTIMENTELE ÎMPIEDICĂ PROCESUL DE ÎNVĂȚARE

Amintirea profesorilor mei — atât a celor pe care i-am iubit, cât și a celor pe care i-am urât — a fost ceea ce m-a determinat să devin și eu cadru didactic.

Aveam în minte o listă lungă cu toate răutățile pe care nu voiam să le spun sau să le fac vreodată elevilor, precum și o imagine clară despre cât de răbdătoare și de înțelegătoare urma să fiu. Pe toată durata cursurilor de pedagogie din colegiu, am rămas fidelă convingerii că puteam să le predau lecții celor mici, într-un mod care să îi facă să dorească să învețe.

Prima mea zi de profesoară „adevărată” a fost un șoc pentru mine. Cu toate planurile și pregătirile mele, eram absolut nepregătită pentru cei 32 de elevi din clasa a șasea. 32 de puștani și puștance, toți gălăgioși, energici, cu dorințe și pretenții puternice. Cu mult înainte de prânz, au început primele semne de nemulțumire: „Cine mi-a furat creionul?!“ ... „Dă-te la o parte din fața mea!“ ... „Gura! Vreau să aud ce spune profesoara!“

M-am prefăcut că nu aud și mi-am văzut de lecție mai departe, dar izbucnirile au continuat: „De ce trebuie să stau lângă el?“ ... „Nu înțeleg ce ne pune să facem“ ... „Mi-a tras un pumn!“ ... „Ea a dat prima!“

Și mie a început să îmi bubuie capul. Gălăgia din clasă a continuat să crească. Mi-au pierit de pe buze cuvintele „răbdare și înțelegere”. Clasa aceasta avea

nevoie de un profesor care să preia conducerea și să o stăpânească. M-am auzit rostind:

„Încetează imediat. Nu ți-a furat nimeni creionul.”

„Trebuie să stai lângă el, fiindcă așa am spus eu.”

„Puțin îmi pasă cine a dat primul. Vreau să isprăviți. E clar? Acum!”

„Cum adică nu înțelegi? Tocmai v-am explicat.”

„Nu-mi vine să cred că poate exista o asemenea clasă. Vă purtați de parcă ați fi în clasa întâi. Vă rog să vă potoliți!”

Un băiat m-a ignorat. S-a ridicat din bancă, s-a dus să-și ascuță creionul și l-a ascuțit până n-a mai rămas din acesta decât un ciot. Pe un ton cât mai ferm cu putință, am ordonat:

— Ajunge! Treci imediat la locul tău!

— Degeaba, nu-mi spune mie nimeni ce să fac, a zis el.

— Discutam despre asta după ore.

— Nu pot să rămân peste program. Pierd autobuzul.

— Atunci, va trebui să îi chem la școală pe părinții tăi, pentru a lămuri această problemă.

— Nu puteți să-i chemați. N-avem telefon.

Pe la ora 3, eram epuizată. Copiii s-au năpustit afară din clasă și s-au împrăștiat pe străzi. Treaba lor. Să facă ce vor. După ore, răspundeau părinții lor de ei. Eu îmi terminasem programul.

Prăbușită pe scaun, mă holbam lung la băncile goale. Ce n-a fost bine? De ce n-au vrut să fie atenți? Cum era necesar să procedez, astfel încât să mă fac ascultată de către acești puștani?

Pe toată durata primelor luni de profesorat, modelul a fost același. Porneam în fiecare dimineață plină de mari speranțe, și mă întorceam acasă în fiecare după-amiază copleșită de corvoada și plictisul de a fi nevoită să-mi târăsc clasa prin programa impusă. Însă mai rău decât

toate era faptul că deveneam așa cum nu am vrut nicio dată să fiu ca profesoară: nervoasă, autoritară și disprețuitoare. Iar elevii mei se făceau și ei tot mai urâcioși și mai obraznici. Pe parcursul întregului trimestru, m-am întrebat nu o dată cât mai puteam rezista așa.

Jane Davis, profesoara de la clasa alăturată, mi-a sărit în ajutor. În ziua în care i-am destăinuit tot ce aveam pe suflet, a venit la mine în clasă și mi-a dat un exemplar jerpelit din cartea *How to Talk So Kids Will Listen and How to Listen So Kids Will Talk*.

— Nu știi dacă îți va fi de folos, mi-a zis ea, dar metodele din această carte m-au salvat de la nebunie, cu copiii mei, acasă. Și, în mod cert, au dat roade și în clasă!

I-am mulțumit, am pus cartea în servietă, apoi am uitat complet de aceasta. O săptămână mai târziu, zăceam la pat, din cauza unei răceli. Fără chef, am luat cartea și am deschis-o. Mi-au sărit în ochi cuvintele scrise cu litere cursive, de pe prima pagină.

Există o legătură directă între ceea ce simt copiii și felul în care se comportă.

Atunci când ceea ce simt e corect, se poartă corect.

Cum să-i ajutăm să simtă corect?

Acceptându-le sentimentele!

Am pus capul pe pernă și am închis ochii. Oare eu acceptam sentimentele elevilor mei? Mi-am adus aminte de câteva dintre schimburile de replici pe care le avusesem cu copiii, în acea săptămână:

Elev: Nu pot să scriu.

Eu: Nu-i adevărat.

Elev: Nu-mi vine nicio idee despre ce să scriu.

Eu: Ba o să-ți vină, dacă încetezi să te mai vaiți și te apuci să scrii.

Elev: Urăsc istoria. Ce mă interesează pe mine ce s-a întâmplat în urmă cu 100 de ani?

Eu: Ba trebuie să te intereseze. E important să cunoști istoria țării tale.

Elev: E plictisitor.

Eu: Nu-i adevărat, nu e! Dacă ai fi atent, ai constata cât e de interesant.

Ce ironie! Eu eram cea care îi tot bătea la cap pe copii cu dreptul fiecărui individ de a avea opiniile și sentimentele lui. Cu toate acestea, în practică, ori de câte ori cei mici își exprimau sentimentele, eu îi respingeam. Mă contraziceam cu ei. Mesajul meu subînțeles era: „Nu e bine să simți ceea ce simți. Trebuie să mă asculți pe mine.”

M-am așezat în capul oaselor pe pat și am încercat să îmi amintesc. Profesorii mei îmi făcuseră, oare, și mie la fel? S-a întâmplat la un moment dat ceva de acest fel, în liceu, atunci când eram supărată, fiindcă luasem prima mea notă proastă, iar profesorul de matematică a încercat să mă îmbărbăteze: „Nu ai de ce să fii necăjită, Liz. Nu înseamnă că nu ești bună la geometrie. Doar că nu ți-ai dat silința. Trebuie să te decizi să o faci. Necazul cu tine e că *nu ai o atitudine bună.*”

Probabil că avea dreptate; știam că îmi voia binele, dar cuvintele lui m-au făcut să mă simt proastă și inutilă. La un moment dat, am încetat să mai ascult ce spune, urmărind cum i se mișca mustața în sus și în jos și așteptând să termine, pentru a putea scăpa de el. Oare tot așa simt și elevii mei față de mine?

În următoarele câteva săptămâni, am încercat să reacționez cu mai multă sensibilitate la sentimentele elevilor mei, să le răspund corect:

„Nu e ușor să alegi subiectul despre care vrei să scrii.”
 „Am aflat părerea ta despre istorie. Te întrebi pe cine poate interesa ce s-a întâmplat cu atât timp în urmă.”

Și a fost de folos. Am observat imediat că școlarii mei au remarcat schimbarea. Încuviințau din cap, mă priveau drept în ochi și îmi spuneau mai multe. Până când, într-o bună zi, Alex a declarat: „N-am chef să mă duc la sport și nimeni nu mă poate obliga să o fac!” Atât mi-a trebuit. N-am mai șovăit nicio clipă. Pe un ton glacial, i-am răspuns: „Ba ai să te duci la sport, fiindcă altminteri vei merge la cancelarie!”

De ce, oare, era atât de greu să accept sentimentele și părerile copiilor? La masa de prânz, am repetat aceeași întrebare cu voce tare și i-am povestit prietenei mele, Jane, și celorlalți colegi de la masă ce citisem și la ce mă gândisem.

Maria Estes, care făcea voluntariat în sprijinul părinților, a sărit în apărarea profesorilor:

— Atâția copii trebuie instruiți, a zis ea, și sunt atâtea cunoștințe pe care trebuie să le predai! Cum să mai ai timp, atunci, să îți faci griji pentru fiecare vorbă neînsemnată?!

Jane părea gânditoare.

— Poate dacă adulții din viața noastră ar fi avut puțină grijă de vorbele lor, n-am fi ajuns azi să fim nevoiți să ne dezvățăm de atâtea lucruri, a zis ea. Hai să fim obiectivi. Suntem produsul trecutului nostru. Vorbim cu elevii noștri așa cum au vorbit cu noi părinții și profesorii noștri. Știu, până și cu copiii mei, acasă, am avut nevoie de multă vreme până să încetez să pun mereu vechea placă. A fost un mare pas pentru mine să trec de la: *Asta nu doare. E numai o mică zgârietură* la: *O zgârietură poate să doară!*

Ken Watson, profesor de științe, părea nedumerit.